

Het verband tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie
Een systematische review

G.G. Cruiming

Studentnummer: S1163493

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Studiejaar 2023-2024

PAMA5166: Masterthesis Orthopedagogiek

Eerste beoordelaar: Prof. dr. Tina Kretschmer

Tweede beoordelaar: Dr. Sanne te Meerman

26 februari 2024

Woordenaantal:

Samenvatting

Wat is de rol van ouderlijke zelf-effectiviteit in de opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie en verklaart zelfeffectiviteit verschillen in opvoeding door ouders? Ouderlijke zelfeffectiviteit is het geloof dat ouders in zichzelf hebben om de ouderlijke taken uit te voeren. Het doel van deze systematische review was een overzicht te geven van de literatuur over het verband tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Deze review presenteert de resultaten van 14 studies gepubliceerd tussen 2015 en 2023. Als eerste laten een aantal studies in deze review zien dat er een verband is tussen ouderlijke zelfeffectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie bij jonge kinderen. Daarnaast laten andere studies zien dat er onder bepaalde omstandigheden ook een verband te zien is tussen ouderlijke zelf-effectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie bij preadolescenten en adolescenten. Tot slot laten studies zien dat zelfeffectiviteit van ouders positief beïnvloed wordt door opvoedinterventies. Deze review laat zien dat er een verband lijkt te zijn tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Op basis van deze review wordt aanbevolen om meer longitudinaal onderzoek te doen naar zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Om zo meer inzicht te verkrijgen in het verband tussen de zelfeffectiviteit van ouders, het opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie en hoe dit zich ontwikkelt gedurende de ontwikkelingsfasen.

Trefwoorden: zelfeffectiviteit, opvoeden, ouder-kindrelatie, systematische review

Abstract

What is the role of parental self-efficacy in parenting and the quality of the parent-child relationship and does self-efficacy explain differences in parenting? Parental self-efficacy is parents' belief in themselves to perform parental duties. The aim of this systematic review was to provide an overview of the literature on the relationship between self-efficacy, parenting, and parent-child relationship quality. This review presents the results of 14 studies published between 2015 and 2023. First, a number of studies in this review show an association between parental self-efficacy, parenting and the parent-child relationship in young children. In addition, other studies show that under certain circumstances there is also an association between parental self-efficacy, parenting and the parent-child relationship in preadolescents and adolescents. Finally, studies show that parental self-efficacy and the quality of the parent-child relationship is positively influenced by parenting interventions. This review shows that there appears to be a link between self-efficacy, parenting and the quality of the parent-child relationship. Based on this review, it is recommended for future research to conduct more longitudinal studies into self-efficacy, parenting and the quality of the parent-child relationship. To gain more insight in the connection between parental self-efficacy, parenting and the quality of the parent-child relationship and how self-efficacy evolves during the developmental phases.

Keywords: Parental self-efficacy, parenting, parent-child relationship

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
Figuren- en tabellenlijst	4
Inleiding	5
Methoden	7
<i>Onderzoeksdoel</i>	7
<i>In- en exclusiecriteria</i>	8
<i>Zoekstrategie</i>	8
<i>Selectie van studies</i>	8
<i>Kwaliteitsbeoordeling</i>	10
Resultaten	10
<i>Meetniveaus</i>	12
<i>Meetinstrumenten</i>	12
<i>Crosssectionele studies</i>	12
<i>Longitudinale studie</i>	13
<i>Interventiestudies</i>	13
Discussie en conclusie	16
<i>Discussie van de resultaten</i>	16
<i>Beperkingen van de review</i>	18
<i>Aanbevelingen</i>	18
<i>Conclusie</i>	19
Referenties	20
Bijlage 1 Overzicht resultaten interventies	24
Bijlage 2 Overzicht resultaten crosssectionele en longitudinale studies	25
Bijlage 3 Kwaliteitsbeoordeling	26

Figuren- en tabellenlijst

Figuur 1 PRISMA-flowchart	9
Tabel 1 Overzicht van geïncludeerde studies (n=14)	11

Inleiding

Het opvoeden van kinderen is een belangrijke taak van ouders. Deze taak mogen ouders in grote mate zelf invullen. Opvoeden door ouders wordt gezien als een speciale vorm van interactie tussen ouders en kinderen (Blokland, 2010). Door deze vorm van interactie worden gewoonten, vaardigheden en inzichten overgedragen die ervoor moeten zorgen dat het kind een eigen identiteit ontwikkelt, waardoor het zich goed kan redden in de maatschappij. Opvoeden kan ook worden gezien als een proces waarin ouders, kinderen en de omgeving waarin het gezin zich bevindt, elkaar over en weer beïnvloeden. Zowel factoren in het kind, in de ouders als in de omgeving hebben invloed op dit proces. In het opvoedproces komen factoren voor die bijdragen aan de opvoeding, maar ook factoren die de opvoeding bedreigen (Ince & Kalthoff, 2020). Al deze factoren spelen een rol in de verschillen in de manier van opvoeden door ouders.

Naar de verschillende manieren van opvoeden is het nodige onderzoek gedaan. Een van de meest toonaangevende onderzoeken is het onderzoek van Baumrind (1966). Baumrind definieerde drie verschillende opvoedstijlen van ouders: de autoritaire, de permissieve en de autocratische stijl. Deze drie stijlen zijn later in onderzoek van Maccoby en Martin (1983) aangevuld met de verwaarlozende stijl. Deze opvoedstijlen zijn in onderzoek nauw in verband gebracht met positieve dan wel negatieve uitkomsten voor het kind, waarbij de autocratische stijl het meest gunstig is voor de ontwikkeling van het kind. Opvoeden is gezien het bovenstaande een complex en multifactorieel proces, waarin ouders een sleutelfiguur zijn voor de uitkomsten van het kind. Omdat al deze factoren voor ieder gezin verschillend zijn, is er veel variatie in het opvoeden van kinderen door ouders.

Een van de bronnen van verschillen in opvoeding zijn volgens Belsky (1984) persoonlijke factoren van de ouder. Belsky heeft het proces tussen ouders en kinderen in kaart gebracht met behulp van het procesmodel van ouderschap. Hierin worden meerdere determinanten gespecificeerd, waarvan persoonlijke factoren van de ouders aangemerkt zijn als grootste kracht voor het versterken van de ouders en het gezinssysteem. Naast de grootste kracht om ouders in het ouderschap te versterken, zijn persoonlijke factoren van de ouders de grootste bron van variatie in opvoeding. Taraban en Shaw (2018) hebben deze persoonlijke bronnen nader gespecificeerd met de persoonlijkheidsfactoren extraversie, vriendelijkheid, openheid, consciëntieusheid en neuroticisme. Deze persoonlijkheidsfactoren worden met het ouderschap geassocieerd, omdat wat een persoon denkt en voelt invloed heeft op hoe een persoon zich gedraagt in de interactie met een ander (Taraban & Shaw, 2018) en daarmee ook in de opvoeding. Daarnaast benadrukte Belsky (1984) dat hoe de ouder zichzelf als ouder

ziet, van belang is voor de ouder-kindrelatie. Zelfeffectiviteit kan een persoonlijke factor van de ouder zijn die van invloed is op verschillen in opvoeding.

In zijn zelfeffectiviteitstheorie beschreef Bandura (1977) de zelfeffectiviteit van ouders als de wijze waarop ouders zichzelf zien als ouders. Bandura (1977) definieerde zelfeffectiviteit als het geloof dat iemand in zijn of haar vaardigheden heeft om bepaalde taken uit te voeren. Zelfeffectiviteit van ouders is een belangrijke indicator van het psychologisch welzijn van ouders volgens Bandura (1977). Volgens Ozer en Bandura (1990) gaat het bij zelfeffectiviteit om motivatie, cognitieve hulpbronnen, en actief handelen om controle te krijgen over gebeurtenissen die zich voordoen. Coleman en Karraker (1998) toonden dat zelfeffectiviteit een sterke voorspeller is van ouderlijk functioneren en dat zelfeffectiviteit theoretisch gezien veranderbaar is. Deze auteurs stelden dat als ouders een gevoel van competentie in de ouderrol internaliseren, ze zelfs in kwetsbare omstandigheden, zoals bij stress, slechte woonomstandigheden en laag inkomen, goed kunnen blijven functioneren als ouder.

Uit het voorgaande blijkt dat de mate van zelfeffectiviteit van ouders een belangrijke persoonlijke factor is voor de manier waarop ouders met hun kinderen omgaan en de wijze waarop ze het gedrag van hun kind zien en benaderen. Zelfeffectiviteit is van belang voor het vormgeven van de dynamiek tussen ouder en kind binnen de opvoeding. Naast deze rol in de interactie met het kind, blijkt zelfeffectiviteit ook in de ouder zelf een positief dan wel negatief proces te versterken (Albanese et al., 2019; Jones & Prinz, 2005). Uit de literatuur blijkt dat vooral de transitie naar ouderschap een belangrijke periode is waarin zelfeffectiviteit een belangrijke persoonlijkheidsfactor is voor de wijze waarop ouders met hun kind omgaan. Er zijn theoretische aanwijzingen dat een hogere mate van zelfeffectiviteit ervoor zorgt dat ouders meer vertrouwen hebben in de manier waarop zij de transitie naar ouderschap doormaken en de manier waarop zij de opvoeding van hun kind vormgeven (Glatz et al., 2023). De hogere mate van zelfeffectiviteit leidt tot meer positieve opvoedingsstrategieën, zoals sensitief reageren op het kind en oog hebben voor wat het kind voelt en denkt. Meer positieve opvoedingsstrategieën zijn een voorspeller van een betere gehechtheid tussen en ouder en kind en daarmee een betere ouder-kindrelatie (Ainsworth & Bowlby 1991; Baumrind, 1966). Ook Belsky (1984) benadrukte het belang van een veilige gehechtheid voor een goede ouder-kindrelatie. De gehechtheid van de ouder aan zijn of haar ouders beïnvloedt de gehechtheid van de ouder aan zijn of haar kind. Zelf-effectiviteit kan hiermee een voorspeller zijn van de opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie.

In onderzoek is vooralsnog weinig systematisch gekeken naar zelfeffectiviteit van ouders in relatie tot de opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Daarom dient systematische geïnventariseerd te worden wat daadwerkelijk in de literatuur bekend is over de wijze waarop zelfeffectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie aan elkaar gerelateerd zijn. Glatz et al. (2023) gaven in hun studie aan dat systematisch gekeken dient te worden naar de relatie tussen zelfeffectiviteit en ouderlijk gedrag in de opvoeding om verschillen in opvoeding te kunnen verklaren. Op deze manier kan verduidelijkt worden wat de rol van zelfeffectiviteit in ouderschap is en wat de invloed ervan is op de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Zo kunnen ouders al vóór of tijdens de transitie naar het ouderschap zich bewust worden van hun mate van zelfeffectiviteit en de effecten en veranderbaarheid ervan. Daarnaast kunnen hulpverleners ouders bijstaan op de momenten dat de mate van zelfeffectiviteit van ouders laag is. In deze thesis wordt door middel van literatuuronderzoek nagegaan hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. De onderzoeksvraag van deze review luidt dan ook: wat is het verband tussen zelf-effectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie?

Meer duidelijkheid over de relatie tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie heeft ook positieve maatschappelijke impact. Volgens het Nederlands Jeugdinstituut groeit de vraag naar jeugdzorg (Van Yperen et al., 2019). Ouders doen een beroep op maatschappelijke middelen, omdat ze hulp nodig hebben bij het opvoeden. Hierdoor komt het systeem van de jeugdzorg onder steeds grotere druk te staan. In het onderzoek van Yperen et al. (2019) wordt aangegeven dat tot nu toe vooral gekeken is naar risicofactoren en veel minder naar beschermende factoren voor het ervaren van problemen in de opvoeding. Een verband tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie zou kunnen betekenen dat zelfeffectiviteit van ouders een beschermende factor kan zijn voor problemen met de opvoeding. Daarom is het van belang om factoren te duiden die de variatie in opvoeding verklaren en daarmee een mogelijkheid bieden voor interventie of preventie van problemen in de opvoeding om zo te zorgen voor een oplossing voor dit maatschappelijke probleem.

Methode

Onderzoeksdoel

Het doel van deze systematische review is om te onderzoeken hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan ouderschap en hoe zelfeffectiviteit van ouders de kwaliteit van de ouder-

kindrelatie beïnvloedt. Zo dient inzichtelijk te worden wat het verband is tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie.

In- en exclusiecriteria

In- en exclusiecriteria werden vastgesteld om relevante studies te identificeren. Studies werden geselecteerd op basis van hun focus op zelfeffectiviteit bij ouders, opvoeding en de impact ervan op de ouder-kindrelatie. De volgende inclusiecriteria zijn voor dit onderzoek gehanteerd: a) studies die *peer-reviewed* zijn; b) studies die in *full text* beschikbaar zijn; c) studies die in het Engels geschreven zijn; d) studies die betrekking hebben op zelfeffectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie. Als exclusiecriteria zijn voor dit onderzoek gehanteerd: a) studies over kinderen met een beperking of chronische of levensbedreigende ziekte; b) studies over ouders of kinderen uit een klinische steekproef.

Zoekstrategie

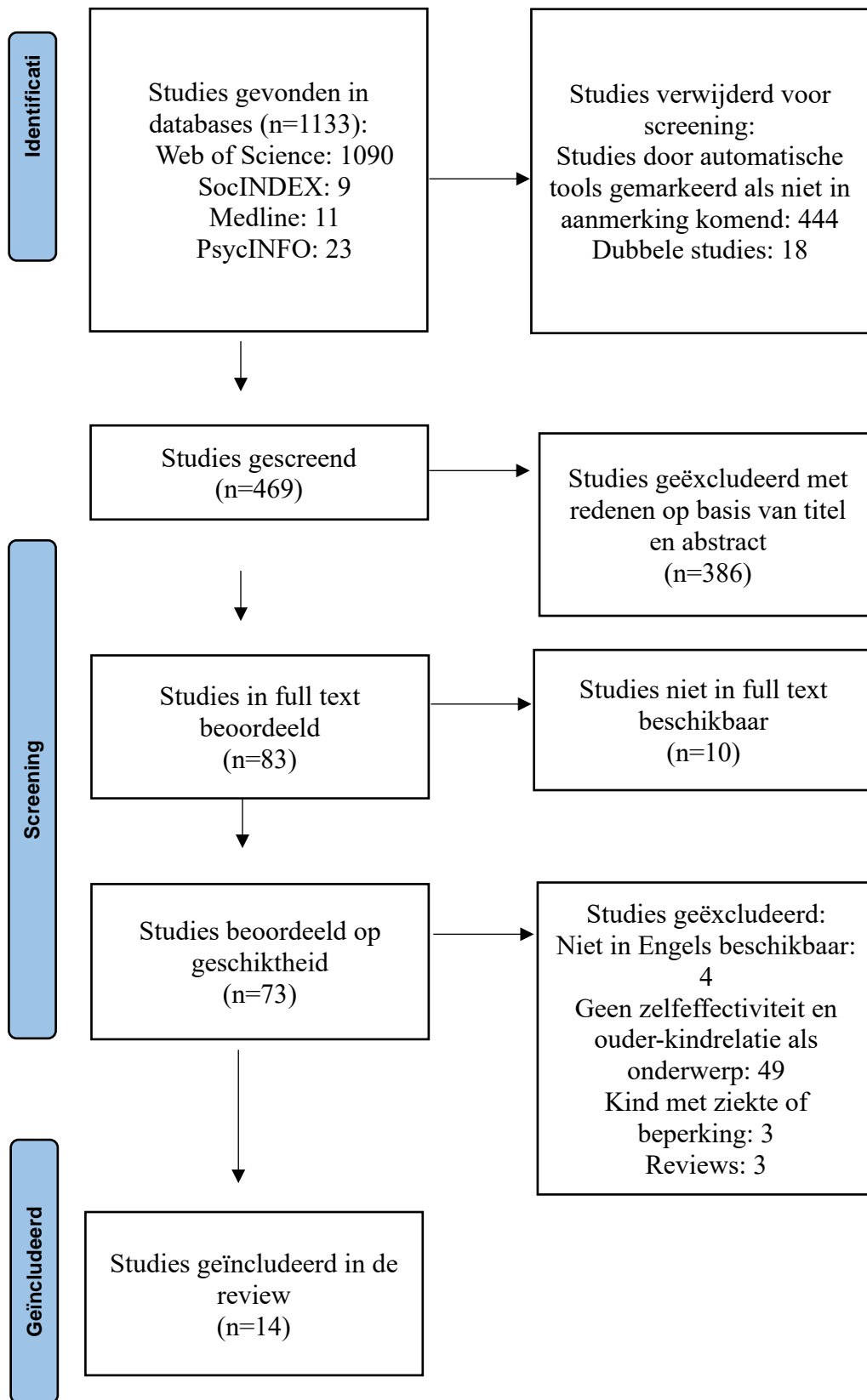
Een systematische zoekactie werd uitgevoerd in Medline, SocINDEX, Web of Science en PsycINFO. Er werd gezocht met de volgende zoektermen: “Parental* self-efficacy” or “maternal self-efficacy” or “paternal self-efficacy” or “parental self-esteem” or “parental confidence” and “parent child relationship”. Daarbij werd de specificatie “abstract” aangegeven om zoveel mogelijk artikelen te kunnen vinden die passend zijn voor het onderzoek. De artikelen werden per database gezocht. De met deze zoektermen gevonden artikelen werden geëxporteerd naar Zotero om duplicaten op te sporen en de artikelen verder te screenen.

Selectie van studies

Na een initiële screening van titels en abstracts werden de volledige teksten van relevante artikelen verkregen en beoordeeld door een onderzoeker, op basis van de vooraf gedefinieerde in- en exclusiecriteria. Studies die niet aan de inclusiecriteria voldeden, werden uitgesloten. De gevolgde screeningsprocedure is weergegeven in een flowchart in Figuur 1.

Figuur 1

PRISMA-flowchart

Noot. Overgenomen uit “The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews”, door M. J. Page et al., 2021, *BMJ*, 372, p. 71 (<https://doi.org/10.1136/bmj.n71>). Copyright 2023, PRISMA.

Zoals in de flowchart te zien is, resulteerde de zoekstrategie in 1133 studies, waarna in Zotero 18 duplicaten werden gedetecteerd. Deze duplicaten werden verwijderd. Door gebruik van automatische tools werden nog eens 444 studies aangemerkt als niet in aanmerking komend en ook deze artikelen werden verwijderd. Er bleven 469 studies over, die gescreend werden op basis van titel en abstract, waarna 386 studies werden verwijderd. Van de overgebleven 83 studies werd de volledige tekst beoordeeld. Vervolgens werden studies uitgesloten die niet de focus op de ouder-kindrelatie hadden, maar op gezondheid en eetstoornissen van kinderen. Daarnaast werden enkele studies uitgesloten die niet in het Engels beschikbaar waren of waarbij de focus op een kind met een ziekte lag. Uiteindelijk bleven 14 studies over voor analyse. Van deze 14 studies werden de referenties bestudeerd om via de sneeuwbalmethode nog meer relevante studies te kunnen includeren. De sneeuwbalmethode leverde echter geen relevante studies voor het onderzoek op.

Kwaliteitsbeoordeling

De kwaliteit van de geïncludeerde studies werd beoordeeld aan de hand van een aangepaste versie van de Newcastle-Ottawa Scale (NOS) (Wells et al., 2000). De aangepaste versie is terug te vinden in Bijlage 2. Hiermee werden de studies beoordeeld op methodologische kwaliteit, validiteit en betrouwbaarheid. Binnen de studies werd gekeken naar de representativiteit van de steekproef, naar de beoordeling van de risicofactoren en naar de beoordeling van de uitkomst. In totaal konden per studie vijf punten worden toegekend.

Resultaten

De zoekstrategie heeft veertien relevante studies opgeleverd die gepubliceerd zijn tussen 2015 en 2023. De steekproefomvang van de geïncludeerde studies varieert van 14 tot 590 deelnemers. De meeste studies hebben plaatsgevonden in Europa (n=7), waarvan vier in Scandinavië. Daarnaast komen drie studies uit de Verenigde Staten, één uit Canada, één uit China, één uit Australië en één uit Iran. De onderzoekers hebben kinderen van verschillende leeftijden in hun studies opgenomen; de leeftijden variëren van 0 tot 18 jaar. Wat betreft de onderzoekspopulatie bevatten de meeste studies resultaten met betrekking tot moeders (n=6) of overwegend moeders (n=5). Eén studie is enkel gericht op vaders. Daarnaast was er nog

één studie met een gelijk aantal moeders en vaders en één studie waarbij het aantal moeders en vaders onbekend was. Gemiddeld genomen zijn meer resultaten afkomstig van moeders dan van vaders.

Bij de kwaliteitsbeoordeling scoorden de veertien studies gemiddeld 2,7 van 5 punten. De studies scoorden minimaal 2 en maximaal 4 punten. Een overzicht van de veertien geïncludeerde studies met daarin het type studie, het aantal ouders, het percentage moeders, het aantal kinderen, de leeftijd van de kinderen en de locatie waar de studie plaats heeft gevonden, is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Overzicht van geïncludeerde studies (n=14)

Studie	Type studie	Onderzoekspopulatie					Kwaliteitsbeoordeling: totaal aantal punten
		N ouders	% moeders	N kinderen	Leeftijd kinderen	Locatie	
Amini Naghani et al., 2020	Interventie	45	100%	45	7-9 jaar	Iran	3
Brekke et al., 2023	Interventie	590	70%	Onbekend	0-18 jaar, M=6,3	Noorwegen	3
Chau et al., 2023	Cross-sectioneel	191	100%	191	M=22,25 maanden	Australië	2
Gagné et al., 2023	Interventie	384	78%	Onbekend	0-12 jaar	Canada	3
Glatz & Buchanan, 2015	Longitudinaal	401	71%	305	M=11,5 jaar	Verenigde Staten	4
Glatz et al., 2017	Cross-sectioneel	130	68%		M=11,79 jaar	Verenigde Staten	4
Hamzallari et al., 2023	Cross-sectioneel	179	100%	179	4-12 maanden	Verenigde Staten	2
Kristen et al., 2023	Interventie	28	50%		8-18 jaar	Zweden	3
Kristensen et al., 2017	Interventie	28	100%	28	0-1 jaar	Denemarken	3
Luo et al., 2023	Interventie	14	0%		6-12 jaar	China	2
Razurel et al., 2017	Interventie	49	100%	49	0-3 maanden	Zwitserland	2
Salo et al., 2022	Cross-sectioneel	318	Onbekend	249	10-11 jaar	Finland	2
Seabra-Santos et al., 2016	Interventie	124	98%	124	3-6 jaar	Portugal	2
Shoemark et al., 2021	Interventie	22	100%	22	0-3 maanden	Verenigd Koninkrijk	3

Meetniveaus

Bij alle studies is gebruikgemaakt van zelfrapportage door ouders, zowel voor het meten van de zelfeffectiviteit als voor het meten van de ouder-kindrelatie en het opvoeden. Daarnaast is in twee studies gebruikgemaakt van zelfrapportage door adolescenten (Glatz & Buchanan, 2015; Salo et al., 2022). Kristen et al. (2023) maakten gebruik van een focusdiscussiegroep; zij interviewden de ouders en codeerden de antwoorden. Een andere studie vulde de zelfrapportages uitgevoerd door ouders aan met een observatie uitgevoerd door de onderzoeker (Seabra-Santos et al., 2016) en één studie vulde de zelfrapportages uitgevoerd door ouders aan door een rapportage van een onderzoeker of een *health visitor* (Kristensen et al., 2017).

Meetinstrumenten

Er is veel diversiteit in de gebruikte meetinstrumenten voor het meten van zelfeffectiviteit, het opvoeden en de ouder-kindrelatie. Bij slechts enkele studies komen de meetinstrumenten met elkaar overeen: tweemaal wordt gebruikgemaakt van de Parental Self-Efficacy-schaal van Freedman-Doan et al. (1993), namelijk in de studies van Glatz en Buchanan (2015) en Glatz et al. (2017), en twee keer wordt gebruikgemaakt van de Karitane Parenting Confidence Scale, namelijk in de studies van Kristen et al. (2023) en Shoemark et al. (2021). Voor het meten van de ouder-kindrelatie wordt tweemaal gebruikgemaakt van de Child-Parent Relationship Scale, namelijk in de studies van Brekke et al. (2023) en Luo et al. (2023), en voor het opvoeden wordt tweemaal gebruikgemaakt van de Alabama Parenting Questionnaire, door Brekke et al. (2023) en Glatz et al. (2017). Er is een kleine overlap in de gebruikte meetinstrumenten, waardoor het vergelijken van data op detailniveau niet goed mogelijk is.

Crosssectionele studies

Chau et al. (2023) en Hamzallari et al. (2023) deden onderzoek naar jonge kinderen. Chau et al. (2023) vonden dat naarmate moeders een hogere mate van zelfeffectiviteit hebben, ze meer binding met hun kind ervaren. Hamzallari et al. (2023) maten de reactiviteit van tussen moeders en baby's. Deze auteurs vonden dat de reactiviteit van de baby's direct voorspeld wordt door de zelfeffectiviteit van de moeders. De mate van zelfeffectiviteit van de moeder was een voorspeller van de wijze waarop het kind op de moeder reageerde. Als een

moeder een hoge mate van zelfeffectiviteit aangaf, reageerde de baby meer op de moeder dan wanneer de moeder een lage mate van zelfeffectiviteit aangaf.

Glatz et al. (2017) en Salo et al. (2022) deden onderzoek naar ouders van adolescenten en preadolescenten. Glatz et al. (2017) vonden dat een hogere mate van ouderlijke zelfeffectiviteit en minder externaliserend gedrag van de adolescent significant gerelateerd zijn aan bevorderend ouderschap. Bevorderend ouderschap heeft ten doel op een positieve manier de vaardigheden, talenten en interesses van kinderen te cultiveren en negatieve aanpassing te voorkomen (Furstenberg et al., 1999). De auteurs vonden dit niet bij ouders van een adolescent met meer externaliserend gedrag.

Salo et al. (2022) vonden vier familieprofielen in families met preadolescenten met verschillende niveaus van zelfeffectiviteit van ouderparen: laag-laag, gemiddeld-laag, hoog-gemiddeld en hoog-hoog. Bij deze niveaus wordt eerst de mate van zelfeffectiviteit van de moeder aangegeven en vervolgens de mate van zelfeffectiviteit van de vader. Moeders schatten hun zelfeffectiviteit significant hoger in dan vaders. Vaders en moeders verschillen ook in perceptie van de manier van opvoeden in hun gezin. Moeders met een hoge mate van zelfeffectiviteit zien hun opvoeding in het gezin meer autocratisch dan vaders. Ouders met een lage mate van zelfeffectiviteit zien hun manier van opvoeden meer als laissez-faire of beschermend.

Longitudinale studie

Glatz en Buchanan (2015) maten op drie momenten zelfeffectiviteit en *promotive parenting* (bevorderend ouderschap) gemeten. Zij vonden significante verschillen tussen de eerste en de tweede meting van zelfeffectiviteit bij moeders. Die vonden ze niet bij vaders en ze vonden ook geen significant verschil tussen de tweede en de derde meting. Daarnaast vonden ze dat verandering in ouderlijke zelfeffectiviteit voor verandering in *promotive parenting* van moeders zorgt, maar niet in bevorderend ouderschap van vaders. Tot slot voorspelde bevorderend ouderschap de verandering van ouderlijke zelfeffectiviteit tussen de eerste en de tweede meting, maar niet die tussen de tweede en de derde meting. Dit kan betekenen dat de zelfeffectiviteit van ouders afneemt in de tijd.

Interventiestudies

Acht interventiestudies vonden een significant effect van de interventie op de zelfeffectiviteit van ouders. In één studie werd kwalitatief onderzoek verricht; deze wordt later besproken. De acht studies hadden als doel om de opvoedvaardigheden van ouders te

beïnvloeden. Twee van deze acht studies gebruikten de Triple P-methode, te weten de studies van Amini Naghani et al. (2020) en Gagné et al., (2023). De vaardigheden die de ouders in de Triple P methode kunnen leren, zijn gebaseerd op elementen van positief opvoeden, zoals positief contact bevorderen, gewenst gedrag bevorderen, nieuwe vaardigheden en gedrag aanleren en ongewenst gedrag leren te hanteren (*Triple P Methode - Triple P*, n.d.). In de Triple P-methode wordt ouders ook geleerd om goed voor zichzelf te zorgen. De twee studies vonden beide een significante verschil effect van de interventie op ouderlijke zelfeffectiviteit en de ouder-kindrelatie. In de studies van Amini Naghani et al. (2020) en Gagné et al. (2023) werden verschillende leeftijdscategorieën bestudeerd en verschillende meetinstrumenten gebruikt, waardoor geen goede vergelijking van de uitkomsten gemaakt kan worden.

Vijf studies (Amini Naghani et al., 2020; Gagné et al., 2023; Luo et al., 2023; Razurel et al., 2017; Seabra-Santos et al., 2016) vonden naast een significant interventie-effect op de zelfeffectiviteit van ouders, een significant effect van de interventie op de ouder-kindrelatie. De interventie die gebruikt werd door Luo et al. (2023), was specifiek gericht op het bevorderen van de zelfeffectiviteit van alleenstaande vaders. Naast een effect op de zelfeffectiviteit van deze vaders, had de interventie een significant effect op de ouder-kindrelatie tussen deze vaders en hun kinderen in de leeftijd van 7 tot 9 jaar. De andere vier interventies beïnvloedden de opvoedvaardigheden van de ouders en maten daarna een significant effect op de ouder-kindrelatie.

In twee studies werd het effect van de interventie op de moeder-kindbinding bij baby's bekeken. Brekke et al. (2023) vonden wel een significant effect van de interventie op de moeder-kindbinding, maar Shoemark et al. (2021) niet. Dit verschil in bevindingen is mogelijk te wijten aan de verschillende interventies, een verschil in leeftijd van de bestudeerde kinderen en de steekproefomvang. In het onderzoek van Shoemark et al. (2021) werd een steekproef genomen van 22 deelnemers en in het onderzoek van Brekke et al. (2023) een steekproef van 590 deelnemers. Dit verschil in steekproefomvang is een mogelijke verklaring voor het niet vinden van een significant effect in de steekproef van Shoemark et al. (2021). Daarnaast is mogelijk het ouderprogramma in de studie uitgevoerd door Shoemark et al. (2021), minder effectief voor de ouder-kindrelatie dan het ouderprogramma in de interventie van Brekke et al. (2023). Verder bestudeerden Shoemark et al. (2021) kinderen van 0 tot 3 maanden en bestudeerden Brekke et al. (2023) kinderen van 0 tot 18 jaar. De kans dat een significant effect gevonden wordt in een grotere steekproef met een groter leeftijdsbereik, is groter dan in een kleine steekproef.

In één studie (Amini Naghani et al., 2020) werden twee verschillende interventies met elkaar vergeleken. Hierin werd de Triple P-methode vergeleken met de ACT-methode en een controlegroep. De ACT-methode staat voor *Acceptance And Commitment Therapie*, ouders werd geleerd om op een flexibele manier om te gaan met obstakels (Acceptance) en te blijven investeren in wat ze echt belangrijk vinden (Commitment). Bij zowel de Triple P-methode als de ACT-methode werd een significant verschil gevonden voor de zelfeffectiviteit van ouders en de ouder-kindrelatie, zowel in de posttest als in de follow-up test (Amini Naghani et al., 2020).

Kristensen et al. (2017) vonden een significant effect op de dyadische synchroniciteit en de mate van zelfeffectiviteit van de moeder. Dyadische synchroniciteit refereert aan de interactie tussen twee mensen, in het bijzonder een kind en een verzorger. Het betreft een observeerbaar patroon van dyadische interactie die wederzijds gereguleerd is, wederkerig en harmonieus. Geobserveerde dyadische interactie geeft een goede inkijk in de sociale relatie tussen de interacterende personen (Harrist & Waugh, 2002). Hiermee is dyadische synchroniciteit een indicatie van de kwaliteit van de moeder-kindrelatie.

Tot slot is nog een kwalitatieve studie meegenomen in dit onderzoek, de studie van Kristen et al. (2023). In deze studie worden effecten van een ouderprogramma (eConnect) beschreven op de zelfeffectiviteit en de ouder-kindrelatie. Kristen et al. (2023) baseerden hun bevindingen op focusgroepen en interviews. Ouders gaven in de interviews aan dat ze na de interventie meer zelfvertrouwen hadden in het opvoeden van hun preadolescenten en adolescenten. Daarnaast gaven de ouders aan dat ze de relatie met hun kinderen als verbeterd ervaarden. Ze ervaarden meer diepgang in de relatie en konden beter met hun kinderen communiceren. Ze ervaarden de relatie meer als een gezamenlijk partnerschap, omdat er meer samenwerking was. De ouders beschreven hun ouderschapsstijl meer als gezaghebbend, als in hogere mate van warmte, steun, responsiviteit, samenwerking, open communicatie bij grenzen stellen en het bevorderen van de autonomie van het kind. Deze ouderschapsstijl wordt geassocieerd met een groot aantal positieve ontwikkelingsuitkomsten (Kuppens & Ceulemans, 2019), waaronder een veilig gehechte ouder-kindrelatie. Hoewel de interventie niet als uitgangspunt heeft om de zelfeffectiviteit van ouders te beïnvloeden, blijkt de mate van zelfeffectiviteit van ouders wel te zijn vergroot (Kristen et al., 2023).

Discussie en conclusie

Discussie van de resultaten

In dit literatuuronderzoek is onderzocht hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Er zijn veertien studies geanalyseerd met bevindingen over zelfeffectiviteit, opvoeden en de ouder-kindrelatie.

Uit de analyse is gebleken dat bij crosssectionele studies (Chau et al., 2023; Hamzallari et al., 2023) de mate van zelfeffectiviteit van ouders met jonge kinderen een voorspeller is van sensitief opvoeden en een goede ouder-kindrelatie. Uit crosssectionele studies (Glatz et al., 2017; Salo et al., 2022) met adolescenten blijkt dat de mate van zelfeffectiviteit van ouders onder bepaalde omstandigheden hun opvoedvaardigheden voorspelt en daarmee de kwaliteit van de opvoeding. Dit bleek ook het geval te zijn in de longitudinale studie onder adolescenten (Glatz & Buchanan, 2015). Zelfeffectiviteit lijkt daarmee een voorspeller van opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie te zijn, zij het bij adolescenten enkel onder bepaalde omstandigheden. Dit sluit aan bij de bevindingen van Albanese et al. (2019) die vonden dat zelfeffectiviteit effect heeft op de ouder-kindrelatie. De uitkomsten van het huidige onderzoek zijn echter niet generaliseerbaar, omdat het om slechts een klein aantal geanalyseerde studies gaat en omdat in deze studies kinderen in verschillende leeftijdscategorieën zijn bestudeerd.

De bevindingen van Glatz en Buchanan (2015) suggereren, naast die van Glatz et al. (2017) en die van Salo et al. (2022), dat meer factoren een rol spelen bij de zelfeffectiviteit van ouders en de manier waarop ouders opvoeden, zoals ontwikkelingsveranderingen in kinderen, behorend bij de ontwikkelingsfase of transitie naar een volgende fase waarin het kind zich bevindt. Deze veranderingen behorend bij de ontwikkeling brengen ook veranderingen in de ouder-kindrelatie teweeg. Kinderen gaan zich in deze fase meer losmaken van hun ouders en gaan hun eigen identiteit ontwikkelen. Deze ontwikkeling heeft effect op de manier van opvoeden van de ouder. Dit sluit aan bij de bevindingen van de review van Glatz et al. (2023), namelijk dat de mate van zelfeffectiviteit van ouders kan afnemen tijdens de overgang van hun kind van de schoolkindfase naar de adolescentenfase. Deze bevindingen suggereren daarnaast dat het gedrag van de adolescent van invloed is op de zelfeffectiviteit van ouders en de manier waarop ouders opvoeden. In de verschillende opvoedstijlen gedefinieerd door Baumrind (1966), geeft dit verschillende effecten. Zo zal een ouder met een autocratische stijl meebewegen met het kind, terwijl ouders met een autoritaire opvoedingsstijl meer zullen vasthouden aan het behouden van de controle. Meebewegen met het kind en het gevoel hebben de controle te verliezen, kan de perceptie van de ouder van de

eigen zelfeffectiviteit beïnvloeden. Tot slot kunnen deze bevindingen ook betekenen dat in deze leeftijdsfase van het kind mogelijk meer factoren een rol spelen bij de perceptie van ouders van hun mate van zelfeffectiviteit.

De onderzoeken van Chau et al. (2023) en Hamzallari et al. (2023) suggereren dat bij jonge kinderen de mate van zelfeffectiviteit van ouders belangrijk is voor de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Maar ook dat meer factoren een rol kunnen spelen in de mate van zelfeffectiviteit van ouders, zoals de combinatie van het geslacht van het kind en het geslacht van de ouder. Fang et al. (2021) vonden echter geen bewijs voor een associatie tussen moeders en het geslacht van het kind en tussen vaders en het geslacht van het kind.

De interventiestudies hebben anders dan de crosssectionele en longitudinale studies zelfeffectiviteit als uitkomst van opvoeden vastgelegd. Deze studies laten zien dat het beïnvloeden van opvoedingsvaardigheden een effect heeft op de zelfeffectiviteit van ouders en op de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Omdat het hier gaat om zelfeffectiviteit als uitkomst, kan niet gesproken worden van een causaal verband tussen zelfeffectiviteit en de ouder-kindrelatie of opvoeden. Wel wordt gesuggereerd dat er een verband is tussen opvoedingsvaardigheden en zelfeffectiviteit en opvoedingsvaardigheden en de ouder-kindrelatie. Het zou zo kunnen zijn dat ouders door het krijgen van handvatten voor de opvoeding, meer tools hebben om positief op te voeden en zich daardoor meer in staat voelen om de uitdagingen van de opvoeding aan te kunnen. Dit zou kunnen leiden tot een betere kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Dit moet echter met voorzichtigheid worden benaderd, aangezien geen causale verbanden zijn gevonden. De beïnvloeding van zelfeffectiviteit door opvoedingsvaardigheden, zou een aanvulling kunnen zijn op het procesmodel van Belsky (1984). Deze auteur ging er niet van uit dat veranderingen in het pedagogische handelen ook de persoonlijkheid van de ouder kunnen beïnvloeden. Meer onderzoek naar deze mogelijke verbanden zou daar meer licht op kunnen werpen.

In de onderzochte studies is voornamelijk gebruikgemaakt van zelfrapportages van ouders, waardoor alleen de perceptie van de ouder is meegenomen. Minder subjectieve waarnemingen van de opvoeding en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie zijn in de meeste studies niet meegenomen. Daarnaast is zelfrapportage slechts een momentopname en kunnen sociaal wenselijke antwoorden zijn gegeven. Hierdoor kan het beeld dat in deze studies geschetst wordt, afwijken van de werkelijkheid. Door de zelfrapportages van ouders aan te vullen met een observatie of rapportage van een onderzoeker, kan de perceptie van de ouder naast het minder subjectieve beeld van de onderzoeker worden gelegd. Zo kan een breder

inzicht in zelfeffectiviteit en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie verworven worden, dan enkel met zelfrapportage.

Om een uitgebreider en diepgaander antwoord op de vraag te kunnen geven hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan opvoeden en de ouder-kindrelatie, is meer onderzoek nodig. Zo kan longitudinaal onderzoek verricht worden naar zelfeffectiviteit, de opvoedstijl van ouders en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie, zodat een duidelijker beeld verkregen wordt van de persoonlijkheidsfactor zelfeffectiviteit en de wijze waarop deze zich verhoudt tot opvoeden en de ouder-kindrelatie. Op basis hiervan kunnen verschillen in de manier waarop ouders opvoeden beter geduid worden.

Beperkingen van de review

Dit systematische literatuuronderzoek kent verschillende beperkingen. Een beperking van dit onderzoek is het risico op selectiebias. Alle artikelen zijn door slechts één persoon beoordeeld, terwijl voor een systematisch literatuuronderzoek wordt aanbevolen om artikelen door twee onafhankelijke onderzoekers te laten beoordelen. Het risico op selectiebias is dan namelijk kleiner. De PRISMA-richtlijnen zijn wel gevolgd en de screening is zo zorgvuldig mogelijk gedaan. Desondanks kan het zijn dat er twistpunten bestaan over de wijze waarop de artikelen door de auteur zijn beoordeeld. Dit zou de betrouwbaarheid van dit onderzoek kunnen schaden. Naast selectiebias is er een risico op publicatiebias. Ongepubliceerde studies zijn niet meegenomen in het onderzoek, waardoor de resultaten vertekend kunnen zijn. Ook is er in dit onderzoek voor gekozen om alleen studies mee te nemen die in het Engels zijn geschreven. Hierdoor kan het zijn dat mogelijk waardevolle bevindingen uit anderstalige studies niet zijn meegenomen in het onderzoek. Tot slot is in alle studies gebruikgemaakt van zelfrapportages, waardoor niet met zekerheid te zeggen is of de bevindingen zich daadwerkelijk hebben voorgedaan.

De keuze van de in- en exclusiecriteria kan ook als een beperking van dit literatuuronderzoek worden gezien. Door de criteria scherper te kiezen, bijvoorbeeld door specifieker aan te geven welke aspecten van opvoeding meegenomen dienen te worden, waren wellicht concretere antwoorden gevonden.

Aanbevelingen

Er kan een aantal aanbevelingen gedaan worden voor verder onderzoek naar het verband tussen zelfeffectiviteit, opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie. Ten eerste is het van belang dat meer longitudinaal onderzoek gedaan wordt naar zelfeffectiviteit,

opvoeden en de ouder-kindrelatie, zodat meer inzicht verkregen kan worden in de zelfeffectiviteit van ouders gedurende een langere periode, vooral ook in het kader van de ontwikkeling van het kind. De uitdagingen die de verschillende ontwikkelingsfasen van het kind voor de opvoeding met zich mee kunnen brengen, kunnen op deze manier beter in kaart worden gebracht. De zelfeffectiviteit van ouders hangt mogelijk af van de wijze waarop ouder en kind zich ontwikkelen en van de uitdagingen die ze tegenkomen tijdens deze ontwikkeling.

Ten tweede wordt aanbevolen om meer vaders mee te nemen in het onderzoek. De meeste studies naar zelfeffectiviteit zijn namelijk vooral op moeders gericht. Daar waar vaders wel meegenomen worden in de onderzoeken, blijken vaders en moeders te verschillen in perceptie van zelfeffectiviteit. Dat is de moeite waard om verder te onderzoeken. Wat maakt dat vaders en moeders verschillen en wat betekent dat voor de manier waarop ze opvoeden?

Ten derde is aan te bevelen dat studies de zelfeffectiviteit van ouders of de ouder-kindrelatie niet alleen meten aan de hand van zelfrapportages van ouders, maar dat ze deze ook aanvullen met bijvoorbeeld observaties door onderzoekers.

Conclusie

In dit onderzoek is naar een antwoord gezocht op de vraag hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan opvoeden en de ouder-kindrelatie. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat in de geanalyseerde studies zelfeffectiviteit van ouders gerelateerd is aan opvoeden en de kwaliteit van de ouder-kindrelatie bij jonge kinderen en onder bepaalde omstandigheden ook bij adolescenten. De mate waarin de ouder zelfeffectiviteit ervaart, voorspelt hoe de ouder opvoedt en daarmee wat de kwaliteit van de ouder-kindrelatie is. Deze uitkomsten van dit onderzoek moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd en zijn niet generaliseerbaar. De resultaten zijn niet generaliseerbaar vanwege de kleine omvang van de geanalyseerde studies en de verschillende leeftijdsgroepen die meegenomen zijn in de studies. Om een uitgebreider en diepgaander antwoord te kunnen geven op de vraag of en hoe zelfeffectiviteit gerelateerd is aan opvoeden en de ouder-kindrelatie, is meer longitudinaal onderzoek nodig.

Referenties

- Ainsworth, M. D. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, *46*(4), 333–341. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.46.4.333>
- Albanese, A. M., Russo, G. R., & Geller, P. A. (2019). The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes. *Child: Care, Health and Development*, *45*(3), 333–363. <https://doi.org/10.1111/cch.12661>
- Amini Naghani, S., Najarpourian, S., & Samavi, S. A. (2020). Comparing the effectiveness of the Triple P-positive parenting program and parenting program of acceptance and commitment therapy on parent-child relationship and self-efficacy of mothers with oppositional defiant disorder children. *Journal of Research & Health*, *10*(2), 111-122. <https://doi.org/10.32598/JRH.10.2.7>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, *84*(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.84.2.191>
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, *37*(4), 887. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, *55*(1), 83. <https://doi.org/10.2307/1129836>
- Blokland, G. (2010). *Over opvoeden gesproken: Methodiekboek pedagogisch adviseren*. SWP.
- Brekke, I., Smith, O., Skjonsberg, E., Holt, T., Helland, M., Aaro, L., Roysamb, E., Rosand, G., Torgersen, L., Skar, A., & Aase, H. (2023). Effectiveness of the International Child Development Programme: Results from a randomized controlled trial. *Child & Family Social Work*, *28*(2), 417–431. <https://doi.org/10.1111/cfs.12973>
- Chau, V., Dryer, R., & Brunton, R. (2023). Examining the relationship between maternal childhood abuse history and mother-infant bonding: The mediating roles of postpartum depression and maternal self-efficacy. *Child Abuse & Neglect*, *145*(1), 106439. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106439>
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review*, *18*(1), 47–85. <https://doi.org/10.1006/drev.1997.0448>
- Fang, Y., Boelens, M., Windhorst, D. A., Raat, H., & Van Grieken, A. (2021). Factors associated with parenting self-efficacy: A systematic review. *Journal of Advanced Nursing*, *77*(6), 2641–2661. <https://doi.org/10.1111/jan.1476>

- Freedman-Doan, C., Arbretton, A. J. A., Harold, R. D., & Eccles, J. S. (1993). Looking forward to adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 13(4), 472–502. <https://doi.org/10.1177/0272431693013004007>
- Furstenberg, F. F., Cook, T. D., Eccles, J., Elder, G. J., jr., & Sameroff, A. (1999). *Managing to make it: Urban families and adolescent success*. University of Chicago Press.
- Gagné, M.-H., Brunson, L., Piché, G., Drapeau, S., Paradis, H., & Terrault, Z. (2023). Effectiveness of the Triple P program on parental stress and self-efficacy in the context of a community roll-out. *Journal of Child & Family Studies*, 32(10), 3090–3105. <https://doi.org/10.1007/s10826-023-02663-4>
- Glatz, T., & Buchanan, C. (2015). Over-time associations among parental self-efficacy, promotive parenting practices, and adolescents’ externalizing behaviors. *Journal of Family Psychology*, 29(3), 427–437. <https://doi.org/10.1037/fam0000076>
- Glatz, T., Cotter, A., & Buchanan, C. (2017). Adolescents’ behaviors as moderators for the link between parental self-efficacy and parenting practices. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 989–997. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0623-2>
- Glatz, T., Lippold, M. A., Chung, G., & Jensen, T. M. (2023). A systematic review of parental self-efficacy among parents of school-age children and adolescents. *Adolescent Research Review*, 9(1), 75–91. <https://doi.org/10.1007/s40894-023-00216-w>
- Hamzallari, O., Rosinski, L., Petrenko, A., & Bridgett, D. (2023). Mothers’ emotion regulation and negative affect in infants: The role of self-efficacy and knowledge of parenting practices. *Children*, 10(1), 85. <https://doi.org/10.3390/children10010085>
- Harrist, A. W., & Waugh, R. M. (2002). Dyadic synchrony: Its structure and function in children’s development. *Developmental Review*, 22(4), 555–592. [https://doi.org/10.1016/S0273-2297\(02\)00500-2](https://doi.org/10.1016/S0273-2297(02)00500-2)
- Ince, D., & Kalthoff, H. (2020). *Opgroeien en opvoeden: Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en hun ouders*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 17 januari 2024, van <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Opgroeien-en-opvoeden.pdf>
- Jones, T., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341–363. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.12.004>
- Kristen, A., Moretti, M. M., & Osman, F. (2023). “It opened a new door for me”: A qualitative study of forcibly displaced parents’ experiences of an attachment-based parenting program. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*.

<https://doi.org/10.1177/13591045231202875>

- Kristensen, I., Simonsen, M., Trillingsgaard, T., & Kronborg, H. (2017). Video feedback promotes relations between infants and vulnerable first-time mothers: A quasi-experimental study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, *17*(1), 379.
<https://doi.org/10.1186/s12884-017-1568-1>
- Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. *Journal of Child and Family Studies*, *28*(1), 168–181.
<https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>
- Luo, Y., Zhang, A., & Qi An. (2023). A parent education program for single fathers' parent-child relationship in rural China: A pretest-posttest-follow-up study. *Research on Social Work Practice*, *33*(4), 413-422. <https://doi.org/10.1177/10497315221112961>
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen, & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 4. Socialization, Personality, and Social Development* (pp. 1-101). Wiley.
- Ozer, E. M., & Bandura, A. (1990). Mechanisms governing empowerment effects: A self-efficacy analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, *58*(3), 472–486.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.3.472>
- Page, M.J., McKenzie, J.E., Bossuyt, P.M., Boutron, I., Hoffmann, T., Mulrow, C.D., Shamseer, L., Tetzlaff, J., Akl, E.A., Brennan, S., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J., Hróbjartsson, A., Lalu, M.M., Li, T., Loder, E., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 Statement: An Updated Guideline for Reporting Systematic Reviews. *BMJ*, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Razurel, C., Antonietti, J., Rulfi, F., Pasquier, N., Domingues-Montanari, S., & Darwiche, J. (2017). The impact of pre- and post-natal psycho-educational intervention on the construction of parenthood. *Archives of Womens Mental Health*, *20*(3), 469-472.
<https://doi.org/10.1007/s00737-017-0720-2>
- Salo, A., Junttila, N., & Vauras, M. (2022). Parental self-efficacy and intra- and extra-familial relationships. *Journal of Child and Family Studies*, *31*(10), 2714-2729.
<https://doi.org/10.1007/s10826-022-02380-4>
- Seabra-Santos, M., Gaspar, M., Azevedo, A., Homem, T., Guerra, J., Martins, V., Leitao, S., Pimentel, M., Almeida, M., & Moura-Ramos, M. (2016). Incredible Years parent training: What changes, for whom, how, for how long? *Journal of Applied Developmental Psychology*, *44*, 93-104. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.04.004>

- Shoemark, H., Dahlstrom, M., Bedford, O., & Stewart, L. (2021). The effect of a voice-centered psycho-educational program on maternal self-efficacy: A feasibility study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5).
<https://doi.org/10.3390/ijerph18052537>
- Taraban, L., & Shaw, D. S. (2018). Parenting in context: Revisiting Belsky's classic process of parenting model in early childhood. *Developmental Review*, 48, 55–81.
<https://doi.org/10.1016/j.dr.2018.03.006>
- TripleP Nederland, (z.d.) Geraadpleegd op 17 januari 2024, van <https://www.triplep-nederland.nl/nl-nl/de-triple-p-methode/>
- Van Yperen, T., Van de Maat, A., & Prakken, J. (2019). *Het groeiende jeugdzorggebruik: Duiding en aanpak*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 14 oktober 2023, van <https://www.nji.nl/publicaties/het-groeiend-jeugdzorggebruik>
- Wells, G. A., Shea, B., O'Connell, D., Peterson, J. E. A., Welch, V., Losos, M., & Tugwell, P. (2000). *The Newcastle-Ottawa Scale (NOS) for assessing the quality of non-randomized studies in meta-analyses*. The Ottawa Hospital Research Institute. Geraadpleegd op 16 januari 2024, van http://www.ohri.ca/programs/clinical_epidemiology/nosgen.pdf

Bijlage 1 Overzicht resultaten interventies

Studie	Type onderzoek	Interventie Opvoedvaardigheden	Wat gemeten/onderzocht Effect van interventie op	Bevindingen significante effecten		
				Zelfeffectiviteit	Ouder-kindrelatie	Opvoeden
Amini Naghani et al., 2020	Kwantitatief	Triple P + ACT	Zelfeffectiviteit, Ouder-kindrelatie	ja	ja	
Gagné et al., 2023	Kwantitatief	Triple P eConnect	Zelfeffectiviteit, Ouder-kindrelatie	ja	ja	
Kristen et al., 2023	Kwalitatief	parenting program	Zelfeffectiviteit, Ouder-kindrelatie	x	x	x
Kristensen et al., 2017	Kwantitatief	Marte Meo Method Parent	Dyadische synchroniciteit	ja	ja	ja
Luo et al., 2023	Kwantitatief	Education Program Psycho	Zelfeffectiviteit, Ouder-kindrelatie	ja	ja	
Razurel et al., 2017	Kwantitatief	educational intervention	Zelfeffectiviteit, Moeder-kindrelatie	ja	ja	
Seabra-Santos et al., 2016	Kwantitatief	Incredible Years	Opvoeding, Ouder-kindrelatie	ja	ja	ja
Shoemark et al., 2021	Kwantitatief	Time Together	Zelfeffectiviteit, Moeder-kindbinding	ja	nee	

Bijlage 2 Overzicht resultaten crosssectionele en longitudinale studies

Studie	Type studie	Bevindingen/welke relaties zijn gevonden		
		SE-> Parent-childrelationship	SE-> parenting	Parenting-> Parent-childrelationship
Chau et al., 2023	Cross-sectioneel	ja	nee	nee
Glatz & Buchanan, 2015	Longitudinaal	nee	ja	nee
Glatz et al., 2016	Cross-sectioneel	nee	ja	nee
Hamzallari et al., 2020	Cross-sectioneel	ja	ja	nee
Salo et al., 2022	Cross-sectioneel	nee	nee	nee

Bijlage 3 Kwaliteitsbeoordeling

- 1) Representativeness of the sample:
 - a) Truly representative for the target population**
 - b) Somewhat representative for the target population*
 - c) Selected group of users
 - d) No description of the sampling strategy
- 2) Assessment of the risk factor:
 - a) Parental Self-efficacy measured before outcome*
 - b) Parental Self-efficacy measured at same time as outcome
- 3) Assessment of outcome:
 - a) (Video)observation or interview**
 - b) Self-report (survey or diary report)*
 - c) No description

Bijlage 4 Meetinstrumenten

Studie	Type studie	Meetinstrument				
		SE	Parenting	Parent-Child Relationship	Zelf-report ouders	Anders
Amini Naghani et al., 2020	Interventie	PSEQ		PCRS	ja	
Brekke et al., 2022	Interventie	TOPSE	APQ	CPRS	ja	
Chau et al., 2023	Cross-sectioneel	PMPSE	PBQ		ja	
Gagne et al., 2023	Interventie	PSAM	PSI-4-SF		ja	
Glatz & Buchanan, 2015	Longitudinaal	PSE task specific scales (Balenski&Cook)+PSE measure Freedman-Doan et al.	PIS		ja	zelf-report adolescenten
Glatz et al., 2016	Cross-sectioneel	SE=5 item scale Freedman-Doan et al, Parenting=APQ+CBCL	APQ + CBCL		ja	
Hamzallari et al., 2020	Cross-sectioneel	MESC	KIDI		ja	
Kristen et al., 2023	Interventie	Focus Discussion group			ja	
Kristensen et al., 2017	Interventie	KPCS		Care-Index	ja	report onderzoeker/health visitors
Luo et al., 2023	Interventie	PSE-scale		CPRS	ja	
Razurel et al., 2017	Interventie	PEPI	PAI	MAS	ja	
Salo et al., 2022	Cross-sectioneel	SEPTI	RFCP	PNDLS	ja	zelf-report adolescenten, report leraren, report peers
Seabra-Santos et al., 2016	Interventie	PSOC	PS	DPICS	ja	observatie onderzoeker
Shoemark et al., 2021	Interventie	KPCS		MIBS	ja	

Opmerking: APQ = Alabama Parenting Questionnaire; CPRS-SF = Child-Parent Relationship Scale Short Form; DPICS = Dyadic Parent-child Interaction Coding System; FDG = Focus Discussion Group; IBQ-R = Infant Behavior Questionnaire-Revised; KPCS = Karitane

Parenting Confidence Scale; MAS = Maternal Attachment Scale; MIBS = Mother-Infant Bonding Scale; MSES = Maternal Self-Efficacy Scale; PCRS = Parent-Child Relationship Scale; PES = Parenting Expectations Survey; PS = Parenting Scale; PSAM = Parent Self-Agency Measure; PSEQ = Parental Self-Efficacy Questionnaire (PSEQ); PSES = Parent Self-Efficacy Scale; PSI = Parenting Stress Index; PSI-4-SF = Parenting Stress Index-4 short form; PSOC = Parenting Sense of Competence scale; SEPTI = Self-Efficacy for Parenting Tasks Index; RFCP parent version = Revised Family Communication Pattern Instrument, parent version